

ÅRET 1957 I DET KALLA KRIGET

Av prof. TORVALD HÖJER

ÅRET 1956 slutade helt under intrycket av två stora världspolitiska katastrofer. Den ena var Ungerns till misslyckande dömda kamp för sin frihet, den andra de bägge europeiska västmakternas förfelade försök att med vapenmakt avlägsna den med ryskt stöd opererande egyptiska chauvinismens hot från Suez. Det år, som nu gått till ända, har i mycket haft sin storpolitiska karaktär bestämd just av dessa två händelsers verkningar. Om den ungerska frihetsrörelsen hade fått ett snabbt och effektivt stöd västerifrån och om Amerika hade låtit England och Frankrike få åtnjuta den korta tidsfrist, som hade behövts för att effektivt operera den egyptiska varhålden, hade utvecklingen sannolikt under 1957 tagit en annan och för Västern långt gynnsammare riktning, än den nu gjort. Den för Västern synnerligen betänkliga gången av 1957 års storpolitiska skeende beror emellertid ej enbart, kanske ej ens i främsta rummet på avgörandena under hösten 1956 utan också på vissa nya inslag i den militärtekniska utvecklingen. Dessa ha åtminstone tempo-

rärt förskjutit styrkeförhållandena till Östs förmån i vissa ur propagandasynpunkt betydelsefulla avseenden.

Mellersta Östern har under hela året bevarat sin ställning som den främsta storpolitiska oroshärden. Det fransk-brittiska Suezföretaget — om vars högeligen bristfälliga militära förberedelser åtskilligt sedermera blivit känt — var vid årsskiftet redan i allt väsentligt avvecklat. Det nya året skulle låta händelserna fortskrida i samma för den på det militära planet helt besegrade Nasser angenäma riktning. Förenta Nationerna och Amerika samverkade till att beröva det segrerrika Israel så gott som alla frukter av dess militära triumf. Även Gazaområdet har återgått under egyptisk styrelse, trots att president Eisenhower här ställt fortsatt förvaltning genom FN i utsikt. Några garantier för israelisk sjöfart genom Suezkanalen eller i Akabaviken ha inte kommit till stånd. Vad kanalen angår, har den över huvud taget så gott som helt kommit under egyptisk ägande- och förvalt-

ningsrätt. Nassers möjligheter att i fortsättningen utnyttja den i utpressningssyfte torde därför vara särdeles goda.

Den politik, med vars hjälp Förenta Staterna skulle försöka att bemästra den brydsamma situation, som uppstått i Levanten till följd av Englands och Frankrikes så gott som totala bortfall såsom maktfaktorer i denna del av världen, var klar redan vid årsskiftet. Det var den s. k. Eisenhowerdoktrinen. Men som här framhölls redan för ett år sedan, har denna politik den väsentliga begränsningen, att den endast tager sikte på den föga troliga eventualiteten av direkt kommunistisk aggression, mot vilken någon av områdets stater begär hjälp. Den täcker sålunda icke den långt sannolikare möjligheten av fortskridande rysk infiltration, och den bidrager ej alls till lösningen av de redan förefintliga stridsfrågorna såsom Israels ställning och Jordaniens framtid. Därtill kom att den ej alls accepterades utan tvärtom lidelsefullt bekämpades av Nasser och hans allierade i Syrien och Jemen, medan den fick ett förhållandevis ljumt mottagande även i sådana arabstater, som i och för sig äro angelägna om ett gott förhållande till Amerika men som med hänsyn till sin egen folkopinion måste agera särdeles försiktigt. I stort sett måste den nog sägas ha utgjort en besvikelse, och enligt vissa bedömares mening har den snarast skapat nya svårigheter för den amerikanska ut-

rikespolitiken kring östra Medelhavet.

På en punkt har dock den amerikanska Levantpolitiken under året varit framgångsrik. När de från Kairo dirigerade hypernationalistiska och västfientliga elementen i Jordanien sökte taga makten från konung Hussein och helt föra över detta lilla men strategiskt betydelsefulla rike i det åt Moskva orienterade arabiska lägret, satte den unge monarken sig till motvärn med stöd av den huvudsakligen bland beduin-elementen från de gamla riksdelarna öster om Jordan rekryterade armén. Han fick därvid stöd dels av Amerika, som hastigt sände sin Medelhavsflotta till den syriska kusten, dels av den enda pålitligt västorienterade arabstaten, Irak, men framför allt också av Saudi-Arabien. Kung Saud hade tidigare samverkat med Egypten men fann numera tydligen Nassers kommunistiska förbindelser oroväckande och knöt därför närmare an till Washington. Annars en härskare, vars såväl politik som enskilda livsföring står i särdeles klen samklang med traditionella amerikanska ideologier, blev han nu också föremål för de mest ostentativa vänskaps- och högaktningbetygelser under sitt uppmärksammade och pittoreska besök vid Potomacs stränder. Den jordaniska krisen slöt, i varje fall för 1957 års vidkommande, med ett svidande bakslag för Nasser och Syrien. Kung Hussein sitter kvar vid makten, utövad i form av ett slags

militärdiktatur. Hur pass hållfast en dylik regim skall visa sig vara i en stat med Jordaniens bräckliga struktur, återstår ännu att se. I alla händelser torde ett mycket omfattande amerikanskt bistånd i och för levnadsstandardens höjande vara av nöden, om regimen skall kunna vinna folkets stöd.

Vida mindre gynnsam ur amerikansk synpunkt har däremot utvecklingen varit i ett annat arabiskt land av större betydelse än Jordanien, nämligen Syrien. Redan tidigare hade denna oroliga republik seglat i Nassers och Moskvas farvatten. Denna dess orientering har under 1957 års senare del alltmera accentuerats genom att såväl den politiska makten som de kanske ännu viktigare högsta militärbefälen koncentrerats hos en grupp outrerade nationalisterna med starkt framträdande ryska sympatier. Syriens inrikespolitik är alltför invecklad och alltför litet känd i sina finare nyanser för att man skulle kunna avgöra, om denna proryska kurs sammanhänger med verkliga kommunistiska sympatier hos vederbörande politiker och militärledare i Damaskus eller om det mera rör sig om ett taktiskt spel å deras sida. Det är därför kanske för tidigt att direkt nyttja beteckningen »satellit» om dagens Syrien. I alla händelser har dock läget där betraktats med mycken oro både i Washington och annorstädes, en oro som inte nämnvärt förminskats av den syriska regeringens ivriga försök under sen-

hösten att framställa sig som prospektivt offer för ett omedelbart förestående turkiskt angrepp. Att Syrien står i starkare beroende av Moskva än Egypten gör, förefaller uppenbart. Därmed är också sagt, att landet sannolikt skulle kunna utnyttjas av de ryska styrande, om dessa skulle finna ett krigsutbrott i Mellersta Östern opportunt.

Ett nytt bevis för de svårigheter, som Washingtonregeringen kan möta vid försöken att förena sina gamla beprövade allianser med strävandet att stå väl med den arabiska nationalismen, lämnade årets händelser i sydöstra Arabien. England har kvar sina gamla protektorat och intressesfärer kring Persiska viken och dess inlopp, ett område av största betydelse för Europas oljeförsörjning. Till Londonkabinetts skyddslingar här hör sedan mycket länge tillbaka sultanen av Muskat och Oman på den stora halvöns sydöstligaste spets. Denne har som motståndare en potentat av mera dimmiga konturer, imamen av Oman, vilken i sin tur åtnjuter protektion av konung Saud, numera Förenta Staternas högt skattade bundsförvant i dessa delar av världen. Washingtons förmåga av politisk balansgång kom därför att ställas på ett ganska krävande prov, då ett uppror utbröt under den nyssnämnde imamens ledning, tydligen understött från saudiarabisk sida, medan sultanen av Muskat fick hjälp av sina brittiska beskyddare med moderna trupper. Amerikas

ställning var allt annat än bekväm, allra helst som de mera militanta medlemmarna av det s. k. asiatisk-afrikanska blocket försökte draga de föregivna brittiska övergreppen mot den supponerade nationella frihetsrörelsen i Oman inför FN:s skrank. Lyckligtvis visade sig denna gång den brittiska interventionen så pass effektiv, att upprorsrörelsen kollaberade och imamen t. v. försvann ur sagan, innan Amerikas politik på allvar hunnit ställas på prov.

Situationen i Levanten vid höstens ingång var alltså i stort sett den, att Amerika och England lyckats hävda sina återstående positioner men att utvecklingen i Syrien tedde sig ganska hotande.

Vid årsskiftet 1956/57 var den ungerska frihetsrörelsen redan dränkt i blod av Röda armén. Den fortsatta utvecklingen i det olyckliga Ungern har inte erbjudit några överraskningar. Skräckväldet, baserat på de ryska bajonetterna, har blivit allt svårare, hämnden för frihetsdagarna i oktober och november har utkrävts i allt omänskligare former. Till det yttre har lugn rått i Ungern liksom veterligen även i de övriga satellitstaterna.

Det är egentligen blott händelserna i Polen, som erbjudit ett eget intresse. Vid slutet av 1956 behärskade Gomulka och hans »nationalkommunism» läget i landet och hade även lyckats förmå Moskva att tills vidare acceptera sakernas

nya ordning i Warszawa. De val, som i januari ägde rum i Polen — allt annat än fria även efter de allra blygsammaste demokratiska begrepp — inneburo också en överväldigande seger för Gomulka, som därvid åtnjöt stöd även från kyrkan. I valet mellan två onda ting föredrog Rom naturligt nog den relativt friare form av kommunism, som Gomulka och hans krets representerade.

Den nationalkommunistiska ordningen hade alltså konsoliderats i Polen, och Gomulka kunde under våren även företaga vissa åtgärder för att förbättra sina förbindelser med staterna väster om järnridån i syfte att uppnå ekonomiska förmåner. Att den inre friheten i Polen var relativt större och stämningen där överlag ljusare än i de strikta satellitländerna, är betygat från många håll. Men under årets senare del har otvivelaktigt en viss reaktion inträtt. Regimens grepp om den allmänna opinionen har hårdnat och dess beroende av Moskva har ånyo framstått tydligare. Besvikelsen bland de icke-kommunister, som på hösten 1956 hade satsat på Gomulka, har också varit påtaglig, särskilt i akademiska kretsar, och regimen har sett sig föranlåten att vidtaga maktåtgärder mot alltför frispråkiga pressorgan. Förhoppningarna att nationalkommunismen skulle bilda en övergång till ett större mått av frihet ha visat sig alltigenom illusoriska. Vad man vunnit är en inhemska kommunis-

tisk regim, som står friare gentemot Moskva och även medger något mer av inre frihet och rättsäkerhet än kollegerna i Prag, Pankow, Budapest eller Bukarest. Detta är förvisso åtskilligt, men det är långt mindre än man i allmänhet hoppades av Gomulka i september och oktober 1956. Det återstår att se, hur den fortsatta utvecklingen kommer att gestalta sig. Skall Gomulka lyckas fixera utvecklingen ungefär vid den punkt, där den just nu befinner sig? Eller kommer det latent missnöjet att taga sådana former, att han — eller hans efterträdare — finner sig föranlåten att ånyo rätta kursen alldeles strikt efter Moskva?

Ytterligare ett kommunistland har under året utgjort ett problematiskt inslag i storpolitiken, nämligen Titos Jugoslavien. Det kan ej bestridas, att Krusjtjevs mjukare linje gentemot Belgrad haft till följd, att Jugoslaviens allmänna kurs på ett helt annat sätt än vid 1950-talets början kommit att närma sig Rysslands. Den allmänna kommunistiska samhörigheten har gång efter annan understrukits även från Belgrads horisont. I olika världspolitiska frågor har Jugoslavien likaså konsekvent slutit upp på det kommunistiska blockets sida, senast och kanske mest uppseendeväckande genom det formliga erkännandet av Oder-Neisselinjen såsom polsk västgräns, som föranledde ett avbrytande av de viktiga diplomatiska relationerna mellan Bonn och Belgrad. Det är ej alls äg-

nat att förvåna, att man på många håll i Amerika iakttagit den jugoslaviska utvecklingen med stort bekymmer och allvarligt dryftat att helt avbryta den hjälp i olika former, som Tito erhållit från Washington alltsedan sin egen brytning med Stalin. Man ville nämligen ej riskera att offra amerikanska resurser på en stat, som i verkligheten går Moskvas ärenden.

Tito har emellertid haft blicken öppen för riskerna av en dylik utveckling, vilken ju i allt väsentligt skulle göra honom helt beroende av Sovjets välvilja i framtiden. Gång efter annan har också raden av kommunistiska och proryska manifestationer från Belgrad interfolierats med deklARATIONER av annan innebörd, stundom med klara avståndstaganden från Moskvas politik. Så har den jugoslaviske diktatorn varit i stånd att alltjämt bära kappan på båda axlarna, att fortsätta att hålla förbindelsen med Washington vid makt och uppbära ett visst understöd därifrån, samtidigt som hans huvudlinje alltmera ånyo sammanföll med övriga kommuniststaters. Frågan blir här, hur långt en sådan politik i realiteten kan fortsätta att vara möjlig, om det kalla kriget går vidare, och var Tito till sist skulle fatta post, om ett val bleve oundgängligt. Att man på många håll i väster numera räknar föga med honom och att detta förhållande komplicerat Atlantblockets försvarsproblem vid östra Medelhavet, är rätt tydligt.

Alltmera har under 1957 Algerietfrågan framträtt såsom det på längre sikt allvarligaste problemet för västmakterna i Medelhavsområdet. Det har icke lyckats för de franska arméerna där att effektivt återställa lugn och ordning, utan guerrillakriget har hela tiden gått vidare med sina terroråtgärder, sina överrumplingar och sina lamslående verkningar på näringslivet. Å andra sidan ha upprorsmännen veterligen aldrig lyckats upprätta något slags effektiv regim i någon del av Algeriet för längre tid. Kampen har blott rasat vidare lika resultatlös, bortsett från förlusterna i människoliv och i ekonomisk skadegörelse. En militär seger i vanlig mening för rebellerna torde vara utesluten. Deras chans ligger mänskligt att döma helt och hållet i att så småningom de ständiga förlusterna skulle nöta slut på kampviljan i Frankrike, på ungefär samma sätt som för några år sedan blev fallet i Indokina. Otvivelaktigt ha under 1957 vissa symptom på en dylik utveckling kunnat spåras i Frankrike. Å andra sidan finns i fallet Algeriet den fundamentala faktor, som inte funnits vare sig i Indokina eller i de delar av Englands och Hollands kolonialvälden, som gått förlorade under de sista tolv åren — en stor från moderlandet härstammande befolkning, för vars öde ingen fransk regering rimligen kan visa sig likgiltig utan att frammana ytterst allvarliga politiska konsekvenser. En avgörande fransk militär seger, som

skulle bryta upprorsrörelsens rygg, synes å sin sida vara minst lika avlägsen nu som för ett år sedan.

Påtagligt är, att man i både England och Amerika mer och mer övergått till den uppfattningen, att den franska kampen i Algeriet på längre sikt är utsiktslös och att det bästa, som kan göras, vore att åstadkomma något slags kompromisslösning, som räddade den franska regeringens ansikte även om den på längre sikt skulle innebära början till Algeriets oberoende av Frankrike. Denna bedömning kan vara verklighetsfrämmande, men dess existens och dess framförande i ledande amerikanska och engelska tidningar är i och för sig en realitet, som ingalunda saknar betydelse. FN nöjde sig detta år med en ganska intetsägende resolution i den algeriska frågan, men ingen vet, om Frankrike och dess vänner nästa gång skola lyckas hålla denna brokta församling tillbaka, där den asiatisk-afrikanska statgruppen spelar en med varje nytt inval och varje ny motgång för de gamla europeiska stormakterna allt viktigare roll. Avsaknaden av ett pålitligt amerikanskt stöd i alla frågor av detta slag kan lätt ännu en gång bli ödesdiger.

Den algeriska frågans allt mer elakartade karaktär har tillsammans med statsfinansernas nödläge och kammarmajoritetens oförmåga att skapa effektiva regeringar — demonstrerad i två ovanligt allvarliga regeringskriser under 1957 — fört

den fjärde republiken in i ett läge, som alltmera tenderar att antaga karaktär av en verklig statskris. En viss risk kan tänkas föreligga, att en tillspetsning i Algeriet kan utlösa en kupp från höger, förr eller senare besvarad med våldsåtgärder från det manstarka kommunistiska partiet. Ännu så länge synes emellertid regeringen Gaillard ha situationen under kontroll, ledd av en ungdomlig regeringschef, som åtminstone utifrån förefaller mera målmedveten än sina närmaste föregångare. Kabinettets sammansättning, från högern till socialdemokraterna, är emellertid särdeles bräcklig i en tid, då de fiskala frågorna stå i förgrunden, och varje hinder i ministärens väg lätt kan visa sig varda dess ättestupa. Det är i varje fall inte säkert, att en ny effektiv regeringsbildning över huvud taget då blir möjlig.

Medan den franska inrikespolitiken sålunda ter sig om möjligt ännu bekymmersammare än vanligt, tycktes den tyska ingå i ett skede av ytterligare ökad stabilitet tack vare den förkrossande seger, som Adenauer i september ännu en gång hemförde hos de tyska väljarna. Med 270 (inkl. Deutsche Partei 287) mandat av 497 föreföll kanslern helt behärska situationen för en ny fyraårsperiod, om blott hans egna nästan sagolika fysiska resurser stode bi. Händelserna under årets sista kvartal ha likväl snarast givit vid handen, att regeringens ställning inte är fullt så suve-

rän, som valsiffrorna i och för sig skulle bringa iakttagaren att tro. Regeringspartiet anses ha visat ett ganska osäkert parlamentariskt handlag efter sin stora valseger; utvecklingen på några håll i delstaterna — särskilt i Hamburg — har varit mindre gynnsam; framför allt har Sovjets starkt ökade prestige under årets sista del och Amerikas matta och tveksamma reaktion därpå otvivelaktigt bidragit till att åter något försvaga den tyska opinionens förtroende för Adenauers starkt västorienterade utrikespolitik och särskilt för dess förmåga att lösa det tyska återföreningsproblemet. Den i vissa avseenden självständiga hållning mot Washington, som kanslern, uppenbarligen med stor framgång, markerade vid Atlantpaktmötet i Paris i december, torde väl också visa, att han beaktar dessa senaste opinionsströmningar. Med hänsyn till hans uppnådda 81 år blir successionsproblemet också alltmera brännande och synes knappast vara bragt närmare sin lösning. Här finns således ett viktigt osäkerhetsmoment.

Den engelska inrikespolitiken är likaledes av väsentlig betydelse för den världspolitiska utvecklingen. Den har under året fått sin prägel av det bekymmersamma förhållandet, att väljarna vid en rad fyllnadsval i olika delar av landet visat sig i stora skaror svika det konservativa regeringspartiet utan att därför fylka sig kring arbetarpartiets fanor. De konservativa väljarna ha

tydligt i stort antal demonstrerat sitt misshag med regeringskursen genom att antingen stanna hemma på valdagen eller också, där detta varit möjligt, skänka sina röster åt en utsiktslös liberal kandidatur. Om den tendens, som yppat sig vid dessa fyllnadsval, skulle hålla i sig vid nästa allmänna val, skulle de konservativa stanna långt under hälften av mandaten och Labour föras till makten utan att dock verkligen bäras av förtroende hos en starkare folkopinion. Emellertid är det ännu mänskligt att döma långt kvar till nästa allmänna val. Macmillan, som vid årets början efterträdde den både fysiskt och politiskt svårt sjuke Eden som regeringschef, spekulerar uppenbarligen i att de delvis mycket impopulära åtgärder, som han sett sig nödgad att vidtaga för att råda bot på den ekonomiska krisen, dvs. i första hand inflationen, skola före dessa val ha visat sig så effektiva, att väljarna då förnya sitt förtroende. Därtill kommer givetvis det kända förhållandet, att fyllnadsval ofta ge valmännen en möjlighet till både aktiva och passiva demonstrationer, som de ej skulle anse sig ha råd att kosta på sig vid ett allmänt val, där så mycket mera står på spel. Att den ogynnsamma valtendensen inte varit någon tillgång för regeringen vid dess försök att på det internationella planet hävda sin och Englands sak, är emellertid tydligt. De utrikespolitiska meningsskiljaktigheterna mellan Macmillan och Aneu-

rin Bevan — vilken numera utan konkurrens framstår såsom utrikesministern i en eventuellt kommande arbetarregering — äro förvisso så pass betydande, att det inte är alldeles lätt för andra makter att göra upp om viktiga ting med en brittisk regering, vars framtidsutsikter te sig så ovissa som kabinettet Macmillans. Saken kompliceras också av att den nye premiärministern i varje fall hittills inte visat sig kunna bygga ut sin mycket säkra position i underhuset till ett motsvarande grepp om landets fantasi. Det konservativa partiet har — naturligt nog — inte mäktat fylla det psykologiska tomrummet efter Churchill.

Världspolitiken under 1957 års sista del fick i det mesta sin karaktär, såsom redan här antytts, av de stora ryska tekniska framgångarna med deras psykologiska återverkningar samt av uteblivandet av en adekvat amerikansk reaktion härpå.

Redan den ryska aktiviteten i Mellersta Östern, särskilt Syrien och Egypten, och västmakternas uppenbara motgångar på detta tävlingsfält hade förskjutit läget i propagandakriget till Moskvas förmån. En viss motvikt innebar dock på sommaren den nya, tydligt efter häftiga kraftmätningar inom de högsta partiinstanserna utförda utrensningen i Moskva, där så framskjutna gestalter inom partihierarkin som Molotov, Malenkov, Kaganovitj och Sjepilov nödgades stryka

på foten för Krusjtjev och förpassades ut i administrationens yttersta periferi. Intrycket av farliga inre spänningar var till en början starkt.

Men så kom i slutet av augusti budet om den första stora tekniska triumfen: Sovjet uppgav sig ha lyckats utföra en framgångsrik provskjutning med en interkontinental ballistisk raket, som var i stånd att bära en vätebomb. Den omedelbara verkan var kanske ej alltför stor, eftersom sanningen i budskapet undandrog sig effektiv kontroll och eftersom en ganska avsevärd tidrymd kunde förflyta mellan ett första lyckat prov och den dag, då dylika vapen verkligen kunde tänkas förefintliga såsom militära redskap.

Långt större blev därför uppståndelsen i oktober då de ryska teknikerna och vetenskapsmännen lyckades skjuta ut först en liten och så en långt större »sputnik» ur jordatmosfären och bringa dem bägge att som satelliter kretsa runt jorden. Den omedelbara militära betydelsen torde visserligen vara ringa eller ingen, bortsett från att de nya himlakropparna gåvo ett övertygande bevis på hur långt Ryssland hunnit inom raketekniken: raketer av den styrka, som det här var fråga om, kunde förvisso tänkas användas med största effektivitet på jordytan. Men framför allt var den rena propagandaverkan alldeles enorm jorden runt tack vare det oerhörda grepp, som denna första färd ut i världsrymden fick om människornas fantasi. Under sådana förhål-

landen gick även en sådan sensation som marskalk Sjukovs fall förbi utan större skadeverkningar för Sovjets prestige. Sputnik blev för många en symbol för att Ryssland — eller kommunismen — numera var i stånd att även inom tekniken framgångsrikt tävla med Amerika, för andra ett djupt oroande belägg för att den amerikanska tekniska och industriella överlägsenhet, som trots vara det bästa värdet för Västerterns frihet och säkerhet, numera ter sig högeligen oviss. Sistnämnda intryck underströks på ett nästan groteskt sätt av det fullständiga fiaskot för det första offentliga försöket att skjuta upp en amerikansk jordsatellit av skäligen blygsamt format — en bister erinran om vådorna av det moderna Västerlandets kult med »publicity» och reklam.

Det inträffade innebar framför allt en verklig chock för det amerikanska medvetandet med dess något naiva förvissning om det egna landets självklara överlägsenhet på alla områden i våra dagar. Den amerikanska regimens såväl sinne för politisk psykologi som förmåga att konsekvent och planmässigt vårda försvarets intressen på längre sikt utsattes för starka tvivel i den offentliga debatten. I detta läge blev en motoffensiv på det psykologiska planet i form av en serie lugnande och styrkande presidenttal befunden nödvändig i Vita huset. Men redan i början av denna kampanj inträffade en olycka, som ytterligare

befäste intrycket av Amerikas osäkerhet i den nya världssituationen: Eisenhower drabbades av ett slag-anfall. Attacken var visserligen ytterst lindrig och patienten repade sig både snabbt och tillfredsställande, så att han t. o. m. mot de ursprungliga förmodandena kunde vara med om Atlantpaktstaternas stora decemberkonferens i Paris, som utlysts just för att taga ställning till det förändrade läget. Sjukdomsfallet — hans tredje på två och ett halvt år — öppnade emellertid för alla utsikten till att Förenta Staterna under åtskillig tid framåt, inför det kanske allvarligaste världspolitiska hot det någonsin mött, skulle styras av en man, som av hälsoskäl nödgades att regera på sparlåga. Samtidigt aktualiserades igen alla de bekymmer, som härröra av den amerikanska författningens otillräckliga bestämmelser för det dock blott alltför realistiska fallet, att presidenten av svår sjukdom hindras att under längre tid på allvar befatta sig med regeringsbestyren. Varningarna från Garfields och Wilsons tid liksom från Franklin Roosevelts sista dagar ha lämnats obeaktade.

Den ryska prestigevinsten och den amerikanska prestigeförlusten under årets bägge sista månader voro således mycket påtagliga. Och det är väl egentligen där, på det psykologiska planet, som betydelsen av såväl sputnik som presidentens sjukdom ligger. I och för sig är det förmodligen ännu långt kvar till

den tidpunkt, då interkontinentala raketer med väteladdning verkligen stå den ryska krigsmakten till buds i större antal. Och medan detta vapen utgör den absoluta förutsättningen för att Ryssland skall kunna rikta ett större antal överraskande och verkligt effektiva slag mot amerikanskt territorium, ge de geografiska förhållandena Amerika möjlighet att från sina framskjutna baser i Europa, i Mellersta Östern och i västra Stillahavsområdet utföra liknande attacker mot motståndaren, idag med hjälp av strategiskt bombflyg, längre fram medelst raketer av vida mindre räckvidd än de interkontinentala. De lyckade försök, som man under årets sista månad gjort i Amerika både med den interkontinentala raketerna Atlas och med medeldistansraketerna Tor och Jupiter, förefalla i och för sig ägnade att ge anledning till en åtskilligt ljusare syn på västblockets militära möjligheter i fortsättningen än den, som en mycket energisk rysk propaganda försökte mana fram under hösten. Att långt större energi och vida större ekonomiska insatser än de hittillsvarande komma att bli nödvändiga för denna gren av Amerikas försvar än hittills, står dock i öppen dag.

Det är ännu inte lätt att bilda sig någon klar mening om de verkliga resultaten av det tidigare under året till synes något sprickbemängda Atlantblockets stora Pariskonferens. Tydligen rör det sig varken om en hundraprocentig framgång eller om

något slags fiasko. Det är — som fallet är mest vid dylika stora internationella överläggningar — fråga om en serie kompromisser mellan olika ståndpunkter och önsknings. Därvid har den ryska frammarschen givit de europeiska staterna en bättre förhandlingsposition mot U. S. A. än tidigare. Man har enats om det så länge efterlysta bättre samarbetet i fråga om den vetenskapliga krigsteknikens landvinningar; allt kommer där att hänga på tillämpningen. Amerika har förmått sina bundsförvanter att i princip gå med på att upplåta skjutplatser för de medeldistansraketer, som i hörjan på 60-talet delvis komma att avlösa det strategiska bombflyget som det stora avskräckningsvapnet mot Moskva. De närmare modaliteterna för verkställandet av detta beslut ha dock t. v. kunnat lämnas öppna, eftersom vapnen i fråga ännu inte finnas. De europeiska staterna å sin sida ha övertalat Washington att gå med på nya försök till att uppnå en avrustningsöverenskommelse med Moskva. Här torde det finnas kvar både betydande meningsskiljaktigheter mellan olika medlemmar av Atlantblocket och lika avsevärda motsättningar inom Eisenhowers egen rådgivarkrets, särskilt mellan Dulles och Stassen. Frågans vidare utveckling hänger dock framför allt på

Moskvas egen hållning, som hittills ter sig allt annat än uppmuntrande; Krusjtjev anser sig tydligen f. n. sitta med mycket goda kort på hand och vill spela dem för allt vad de äro värda.

Året 1957 har som helhet obestridligen varit ett motgångens och tveksamhetens år för den fria världen. Någon avgörande triumf har Moskva dock inte uppnått. Det ligger av allt att döma ännu i Västerlands händer att genom förnyade ansträngningar — militära, finansiella och politiska — återvinna den terräng, som gått förlorad, och återställa den relativa grad av säkerhet, som man under vårt årtiondes förra del trodde sig ha uppnått i skydd av de amerikanska atomvapnen. För de mindre staterna utanför de båda blocken har skeendet under året inneburit ytterligare en serie påminnelser om världslägets oerhörda risker och om den absoluta nödvändigheten att hålla sina försvarsanstalter på högsta möjliga nivå. Det är påminnelser, som ej borde gå förlorade på oss, när vi under 1958 ha att taga ställning till den bekymmersamma situation, vari Sveriges försvar råkat till följd av alltför njugga anslag från en riksbudget, där man annars år efter år kunnat finna plats för så många önskemål.